

הלכות הדרף היומי

מסכת מועד קטן

תוכן

- א. כותב אדם תפילין ומזוזות לעצמו וטווה על יריכו תכלת לציציתו ולאחרים בטובה 1
- ב. הקובר את מתו שלשה ימים קודם לרגל בטלה הימנו גזרת שבעה שמונה בטלו הימנו גזרת שלשים ... ראש השנה ויום הכפורים כרגלים.....3
- ג. שבת עולה ואינה מפסקת.....5
- ד. ראש השנה ויום הכפורים כרגלים.....5
- ה. עצרת כרגלים.....5
- ו. הקובר את מתו שלשה ימים קודם לרגל בטלה הימנו גזרת שבעה שמונה ימים קודם לרגל בטלה הימנו גזרת שלשים...מותר לגלח אחר הרגל ... מצות שבעה מבטלת גזרת שלשים.....6
- ז. כשחל שמיני שלו להיות בשבת ערב הרגל שמותר לגלח בערב שבת.....7
- ח. אבל כיון שעמדו מנחמין מאצלו מותר ברחיצה.....7
- ט. ביום שלשים דאמרינן מקצת היום ככולו.....9
- י. כשחל שלישי שלו להיות ערב הרגל שאסור ברחיצה עד הערב.....9

דף י"ט.

א. כותב אדם תפילין ומזוזות לעצמו וטווה על יריכו תכלת לציציתו ולאחרים בטובה

למרות שכתובת תפילין ומזוזות הרי היא מעשה אומן, מכל מקום כותב אדם תפילין ומזוזות לעצמו¹, אפי' בשביל להניחן לאחר המועד², וזאת

¹ שו"ע ונו"כ תקמה ג

² מ"ב שם י בן הוא להפוסקים דסבירא להו דאין להניח תפילין בחול המועד, ועל כרחו משנתנו בשביל אחר המועד, ואפילו להרא"ש דמותר להניח תפילין בחול המועד, מוכח מהירושלמי דלעצמו מותר אפילו כשכתבו בשביל אחר המועד שיהו מזומן לו לקיים מצותו, [תשובת הרא"ש סימן כ"ג והריטב"א], והטור סתם הדברים, ומשמע קצת דכוונתו דאפילו לעצמו אינו מותר רק כשכותב בשביל להניח בחול המועד גופא [להנהיגם להניח בחול המועד] אבל לא לאחר המועד, וכן משמע בלבוש, ובאמת זה אינו וכנ"ל, וכן מבואר להדיא גם בהלכות קטנות להרא"ש סימן ט"ז במסקנתו וכן בערוכין דף צ"ו בתוספות שם. ואולי דעת הטור, דהבבלי שזכר בסתמא דהלכה כותב ומוכר כדי פרנסתו סבירא לה דרב ור' יוחנן סברו דהלכה כר' יוסי ולא היישי להמשנה דאסרה בסתמא לאחרים, ומירי המשנה במועד גופא, אך הירושלמי רצה לתרץ דברי רב לכולי עלמא, וממילא מיירי המשנה אלאחר המועד, אי נמי, משום דירושלמי לא נזכר דאמר לה כתב כדי פרנסתו,

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת מועד קטן

בתנאי שאכן זקוק להם בכדי להניחן לאחר המועד, ואם לא יכתבם במועד לא יספיק לעשות זאת במוצאי החג, עד לזמן שיצטרך להם להניחם.

טווית ושזירת חוטי הציצית מותרת, לצורך שימושו האישי אפילו אם הוא לצורך מיד אחר המועד וגם אם הוא במכשיר המיועד לכך אם הוא עובד בצורה שקטה ומופעל ביד וכיוצא בזה, אך במכשיר המוגדר כמלאכה גדולה ושל פומבי³, כיון דאושא מילתא טובא אסורכיון וכן טווה על יריכו או בפלך ציצית לבגרו אפי' להניחן בבגרו, וללובשו אחר המועד. אבל לא בגלגל, ובכל אלו אפי' כיון מלאכתו במועד אין לקנסו בדיעבד כיון דמצוה הוא⁴.

אבל לאחרים אסור לכתוב ולטוות ולשזור בשביל אחר המועד. אבל אם חברו צריך הציצית בשביל המועד, וכן התפילין לאלו שמניחין תפילין בחוה"מ, דעת הטור שמותר לעשות לו בחנם אבל בשכר אסור⁵.

ואם אין להם תפילין, וצריכים להם בכדי שיוכלו להניחם מיד לאחר המועד. וקיים חשש סביר שאם לא יכתבם עתה יתבטלו ח"ו ממצות הנחת תפילין מכיון שלא יספיקו לכתבם במוצאי החג עד שיעבור זמן הנחתם מותר לכתוב לאחרים בחינם⁶.

ודוקא כתיבתן, אבל עשייתן כלומר "הכנסת הפרשיות לה"בתים", ותפירתן, ולחתוך הרצועות, ולהכניסן בתפילין, מותר אפי' לאחרים בשכר, בכדי שיהיה לו הוצאות החג, בהרחבה, אפי' בשביל אחר המועד דצורך מצוה היא ולא אסרו בזה⁷.

אולם ייעור הבתים בעצמן הוי יותר טירחא מכתבת הפרשיות, ואסור. אמנם במקרה שכתבת פרשיות התפילין היא לצורך הנחתן במועד, או מיד לאחר המועד מותרת גם עשיית הבתים⁸.

ואם אין לו מה יאכל, כותב ומוכר בענעא לאחרים בשכר כדי פרנסתו, ואפי' אם אי"ע אלא להניחן לאחר המועד⁹, ואפי' כיון מלאכתו במועד אין לקנסו בדיעבד, כיון דמצוה היא.

ובזה גם ר' יוחנן מודה דאסור, הצורך לדחוק דאיירי המשנה כדי להניח, אבל הבבלי אמר דאורי לה רב לרב חסדא כר' יוסי כדי פרנסתו, אפשר דגם המשנה מודה. שער הציון שם ס"ק י

³ וזהו גלגל המזכר במ"ב יא לאיסור

⁴ ביאור הלכה שם ד"ה לעצמו

⁵ מ"ב שם טו

⁶ הוהמ"כ פ"ו לא

⁷ מ"ב שם יז

⁸ הוהמ"כ שם לה

⁹ מ"ב שם יג

הלכות הדף היומי

מסכת מועד קטן

אפי' אם יש לו בשר ויין אך הוא בעמצום¹⁰, מותר לעשות כדי שיהיו לו הוצאותיו יותר בריוח לשמחת יוי"ט כיון שהוא גייב מצוה, אך בזה אין להקל רק אם הקונה לוקחו כדי לקיים מצות תפילין בחוה"מ גופא אבל לא כשלוקחו בשביל אחר המועד.

להתקין הנקבים לתליית חוטי ציצית לעורך המועד מותר¹¹, וכל שכל שמותר לתלות הציצית בטלית.

ב. הקובר את מתו שלשה ימים קודם לרגל בטלה הימנו גזרת שבעה שמונה בטלו הימנו גזרת שלשים ... ראש השנה ויום הנפורים כרגלים

רגל מפסיק ומבטל אבלות שבעה¹² ושלשים, ורגל נקרא לענין זה, שלש רגלים, ראש השנה, ויום הכיפורים¹³.

לפיכך מי שמת לו מת קודם הרגל באופן שחל עליו דיני אבלות¹⁴, ונהג בו אבלות אפילו זמן מה, הרגל מבטל ממנו דיני אבלות שבעה.

ודוקא אם נהג אבלות באותה שעה, אפילו נהג אבלות של דברים שבצינעא בלבד, כגון ששמע שמועה קרובה בשבת ערב הרגל שנוהג אז רק דברים

¹⁰ מ"ב שם יד

¹¹ וז"ל הכף היים שם כה וה"ה לתקן מקום תליית החוטים בסוף כדי להניחן במועד שרי. מהריק"ש.

¹² שו"ע ונו"כ יו"ד שצט"א, או"ח תקמ"ח ז. ובשו"ת הת"ס יו"ד סי' שמי"ח כתב הטעם שהרגל מבטל מהנשמה דין שלמים, ומבאר לפ"י הטעם מדוע בחתן אע"פ דהוי רגל אצלו אינו מבטל.

¹³ שו"ע שם ו

¹⁴ עיין במ"ב סי' תקמ"ח ס"ק כ"ו שכתב ועיין פמ"ג דלאו דוקא אם נהג בחליצת מנעל, ה"ה אם נהג בבפיית המטה, או אחד משאר דברים השייכים לשבעה בטלה ממנו עי"ז גדרת שבעה. ועיין בהכ"א כלל קס"ט סעיף ג' שכתב ולפ"י צ"ע אם מת לו מת בע"פ אחר הצות, כיון שאינו חולץ מנעליו ואינו נוהג שום דבר אבלות, אם הרגל מבטל ממנו גזירת ז', אע"ג ד"ל דאינו דומה למת בחוה"מ, דהתם אינו אסור רק בדברים שבצינעא, אבל מותר לגלח ע"י נכרי, משא"כ עכשיו משום אבך אסור אפי' ע"י נכרי, והגם דבחה"מ ג"ב אינו מגלח, הוא מחמת יו"ט ולא משום אבל, וא"כ הוי אבלות עכ"פ לענין גילוח בע"פ ויכול הרגל לבטל ממנו גזירת ז', אך ה"טו"ז בס"י שצ"ט סק"ב כתב דמה שנוהג אבלות בשב ואת"ל לא השיב אבלות, ומ"מ נ"ל דדומה לשמע שמועה קרובה בשבת ערב הרגל, דאעפ"י הרגל מבטל גזירות ז' מחמת שנוהג דברים שבצינעא כמבואר בס"י שצ"ט ס"א, ובס"י ת"ב ס"י א"כ הכא נמי מבטל גזירת ז'. וראה שם בקונטרס

מצבת משה סעיף ט'. וראה בריטב"א מו"ק (דף כ) שכתב דכיון שקיים א' מדרכי אבלות אפי' כפיית המטה שהוא חוץ לגופו, ואע"פ שהויד בשאר מ"מ הרגל מפסיקו עי"ש. ועיין בד"ק יו"ד סי' שצ"ט דאף בלא חלץ מנעליו רק אם קרע לאחר קבורה הו"ל כחלץ מנעליו והרגל מבטל ממנו האבלות. ועיין בשד"ח אבלות אות י"ח שכתב שאם בכה וצעק על מתו כיון שנתחמם בעת ההיא, אע"פ שלא קרע, הרגל מבטל ממנו גזירת ז', כמ"ש מוהר"א הכהן ארייאס, והסכים עמו הרב פני מבין ח"ב דף מ"ד ע"ב וכו' מרן החב"י בס' חיים ביד סי' קי"ט ע"ש

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת מועד קטן

שבצינעא, אבל אם שנג או הזיד ולא נהג אבלות, או שהי' קרוב לחשכה ולא הי' יכול לנהוג, אין הרגל מבטל האבלות, וכ"ש אם לא ידע במיתת המת קודם הרגל שאין הרגל מבטלו, אלא נהג ברגל דברים שבצינעא, ומונה שבעה אחר הרגל¹⁵.

אם לא נהג אבלות מחמת אונס כגון חולה או יולדת שא"א להם להתאבל מחמת חולשה, כיון שידעו ממיתת המת בטל מהם אבלות שבעה¹⁶.

אם מת לו מת בערב יו"ט, ונתיירא שמא לא יספיק לקוברו מבעוד יום, ומסרו לנכרים שיליכוהו לקוברו, כיון שהוציאוהו מהעיר ונתכסה מעיני הקרובים חלה עליו אבלות, ואם הוא שעה אחת קודם הרגל ונהג בה אבלות בטלה ממנו גזירת שבעה אע"פ שנקבר ביו"ט¹⁷.

חתן שמת לו מת ופגע בו הרגל בתוך שבעת ימי המשתה, י"א שאין הרגל מפסיקו כיון שעדין לא חל עליו אבלות, ויש חולקים¹⁸.

נהג באבלות שעה אחת לפני הפסח, אותה שעה חשובה כשבעה, וזו ימי הפסח (בחז"ל חי) הרי ארבעה עשר (ובחז"ל חמשה עשר, ומשלים עליהם עוד ט"ז (ובחז"ל ט"ו) יום לתשלום השלשים.

שעה אחת לפני חג הסוכות והחג הרי י"ד, ושמיני עצרת שבעה הרי כ"א, ויום שני של שמיני עצרת (בחז"ל) הרי כ"ב¹⁹, ומשלים עליהם חי ימים לתשלום השלשים.

¹⁵ שו"ע שם

¹⁶ מ"ב סי' תקמ"ח ס"ק נ"ג

¹⁷ שו"ע שם סעיף י"ד. ובש"ך שם ס"ק י"ט כתב וכמו שנתבאר לעיל ר"ס שע"ה, ושם בסק"א כתב דוקא כששולחים אותו לעיר אחרת, אבל הקוברים בביה"ק סמוך לעיר החוזרים משערי העיר, אינם מתאבלים עד שיאמרו להם שנקבר וכמ"ש הרמב"ן וכו', ונ"מ ע"ב לענין קובר מתו בערב הרגל, אולם בדגול מרבבה שם כתב דמלשון המחבר בסי' שצט דלא חילק בין ביה"ק סמוך לעיר ובין מוליכין לעיר אחרת, משמע דבכל אופן הרגל מפסיק, והטעם דבערב יו"ט שמסרוהו לעכו"ם שיקברוהו ביו"ט, וכיון דלאבל א"א לסייעו ביו"ט בקבורתו, אפילו אם ביה"ק סמוך לעיר דינו כאילו שולחים אותו לעיר אחרת. וכן משמע אותו חילוק בתשו' רדב"ן ח"ד סי' ס"ג המובא שם בחי' רע"א, ואפילו לדעת הש"ך דבאותו העיר אינו מפסיק, מ"מ אם נהגו אבלות קודם שבאו הקוברים מחמת ספק, ואח"כ באו ואמרו שנסתם הגולל כשהי' יום עולה להם למנין ז', פ"ת שם סק"א בשם סדור תפלה של הגאון מליסא.

¹⁸ בהידושי רע"א סי' שמ"ב הביא שבכנה"ג (ליקוטים אות יז) כתב בשם תשו' עדות ביעקב סי' י"א דמפסיק, וכתב ולענ"ד דין זה צ"ע דבפשוטו כיון דעדיין לא חל עליו אבלות אין הרגל מבטלו, וגוף התשובה אין בידי לעיין בו וצ"ע לדינא. ובגליון מהרש"א שם כתב ג"כ דמסתבר דאינו מפסיק וחייב בשבעה אחר הרגל, כמו ב' רגלים סוכות ושמי"ע דאם לא נהג קודם סוכות שעה אחת, אין שמ"ע מבטל, ובסוף מביא את הכנה"ג הנ"ל דמפסיק, וביאר שסובר דז' ימי המשתה אינו כמו רגל אלא בשבת, ובשבת מקרי נהג אבלות ולכן מפסיק ע"ש. ובגשה"ח פ"ט ז' — ב כתב שהסכימו האחרונים שאינו מבטל.

¹⁹ שו"ע שם סעי' א, ובאו"ח שם סעיף ט"ו. דשמיני עצרת חשוב רגל בפ"ע, ואף דשמ"ע אין לו תשלומין לקרבנותיו כמו עצרת, מ"מ כיון דהוקשו כל המועדים כולו להודי, מדכתב אחר כל המועדים אלה מועדי חי על כרחך דין אחד להם, מ"ב ס"ק מ"ו

הלכות הדרף היומי

מסכת מועד קטן

ג. שבת עולה ואינה מפסקת

שבת אינו מפסיק האבלות כמו הרגל²⁰, שאי אפשר לשבעת הימים בלא שבת, ואם היה מפסיק א"כ לא יהיו לעולם ז' ימים. ועולה למנין שבעה שהרי קצת דיני אבלות נוהגים בו. שדיני אבלות שבפרהסיא אינו נוהג בשבת²¹, אבל דיני אבלות שבצינעא נוהג גם בשבת.

יש אומרים²² שדיני אבלות הנהוגים בכל השלשים נוהג גם בשבת אף שהם בפרהסיא, ויש חולקים²³.

ד. ראש השנה ויום הכפורים כרגלים

ראש השנה ויום הכפורים²⁴ חשובים כרגלים לבטל האבלות.

בערב יום כיפור²⁵ מותר לרחוץ ולטבול סמוך לחשכה, דהיינו שעה אחת או ב' קודם הלילה אף קודם תפלת מנחה, ויש מקילין לאכול סעודה המפסקת על כסא וספסל²⁶, וכן מותר לו לילך לביהכ"נ להתפלל מנחה.

נהג באבלות שעה אחת לפני ראש השנה, בטלה ממנו דיני שבעה מפני ר"ה, ויום הכיפורים מבטל ממנו דיני שלשים²⁷.

נהג באבלות שעה אחת לפני יום הכיפורים בטלה ממנו דיני שבעה, וחג הסוכות מבטל ממנו דיני שלשים²⁸.

ה. עצרת כרגלים

²⁰ שו"ע ונו"כ יו"ד ת א

²¹ שו"ע שם

²² דעת הש"ך בסק"ב שם וכן כתבו בס"י שצ"ג סק"ז וכ"כ בס' יוסף דעת סי' שפט לענין ללבוש בגדי שבת גליון מהרש"א בס"י שצ"ג שהתיר לרב שלא לשנות מקומו בשבת, אע"פ שנוהג כל ל' עיי"ש בש"ך סק"ז, וכן כל הפוסקים הסוברים כשיטתו, וכן הגר"ז מרגלית בשם היעב"ץ אבלות כ"ג דהתירו לילך בשמחת נשואין בשבת היכא דהוי פרהסיא, אע"פ דנוהג כל שלשים, וכן שם בסעיף כ"ו בשם שו"ת פנ"י שהתיר ללבוש דברים מכובסים בשבת היכא שאין לו מה ילבש מטעם דהוי אבלות בפרהסיא.

²⁴ שו"ע ונו"כ יו"ד שצטו

²⁵ מטה אפרים סי' תר"ו סעיף ט"ז, וכ"כ במ"ב שם ס"ק כ"ה

²⁶ פ"ת סי' שפ"ז סק"א בשם תשו' דברי יוסף סי' ס"א ודלא כמג"א דמשמע בדבריו בס"י תר"ו שמתמיר בזה, וכ"כ כממ"א שם. ובאלף המגן שם כתב וכן נוהגין.

²⁷ שו"ע שם ס"מ, ובאו"ח שם סעיף יד

²⁸ שדע שם ס"י, ובאו"ח שם סעיף ט"ו.

הלכות הדרף היומי

מסכת מועד קטן

נהג באבלות שעה אחת קודם חג השבועות אותה שעה חשובה כז', והג השבועות כיון שאם לא הקריב קרבנות בו יש לו תשלומים כל שבעה חשוב כז' הרי י"ד, ומשלים עליהם עוד ט"ז ימים לתשלום השלשים, ויו"ט שני (בחול"ל) עולה למנין המ"ז²⁹.

דף יט:

ו. הקובר את מתו שלשה ימים קודם לרגל בטלה הימנו גזרת שבעה שמונה ימים קודם לרגל בטלה הימנו גזרת שלשים... מותר לגלח אחר הרגל... מצות שבעה מבטלת גזרת שלשים

אם אחר שנהג שבעה ימי אבלות פגע בו הרגל, ואפילו חל יום השביעי בערב הרגל³⁰, הרגל מבטל ממנו דיני אבלות שלשים, ומותר לספר ולכבס אפילו בגיהוץ ולרחוץ סמוך לערב אחר שהתפלל מנחה³¹, ויש מקילין אחר הצות, ובשעת הדחק אפשר להקל³².

בערב פסח מותר לרחוץ ולכבס אחר הצות, ולספר מותר אף קודם הצות³³.

אם לא גילח בערב יו"ט מותר לגלח אחר יו"ט³⁴, שהרי כבר נתבטל ממנו דין שלשים, אבל בחוה"מ אסור לגלח כיון שהיה אפשר לו לגלח בערב יו"ט, ואם חל יום שביעי שלו בשבת ערב יו"ט מותר לגלח בחוה"מ כיון שלא היה אפשר לו לגלח קודם.

²⁹ שו"ע שם ז ה, ובאו"ח שם סעיף יב יג

³⁰ דקיי"ל מקצת היום ככולו לענין אבלות, לפיכך יום שביעי עולה לו לכאן ולכאן, תחילת יום השביעי הוא תשלום השבעה, ואח"כ מתחיל יום שמיני שהוא נחשב מהתחלת שלשים, וכיון דהתחיל יום אחד מן השלשים א"צ לשמור תו כלום לאחר הרגל מן השלשים, דבא הרגל ומפסיקו, ויותר מזה דאפילו בזה היום גופא מותר לגלח ולכבס אפילו ובגיהוץ משום כבוד הרגל, מ"ב שם ס"ק כ"ט

³¹ רמ"א יו"ד ס"ג ובאו"ח ס"ח, בה"ל שם ד"ה שמותר. אך שיהא ניכר משום כבוד הרגל.

³² עיין בשעה"צ ס"ק כ"ג שכתב והנה מדברי המחבר לקמן בס"י משמע דדי במה שעושה זה אחר הצות וכו', ובשעת הדחק אפשר דיש לסמוך להקל כדעת המחבר. ובבה"ל שם כתב ודע דמש"כ הרמ"א סמוך לערב היינו לדעה הראשונה המובאה בס"י (שם"ל שם עד הלילה, כאן מותר סמוך לערב, דאלו להיש מתירין שם, כאן מותר אף קודם הצות כ"כ הגר"א ופשוט.

³³ רמ"א יו"ד שם ג ומ"ב ס"ק לא

³⁴ שו"ע או"ח שם ס"ח, ועיין במ"ב שם ס"ק ל"ג שכתב פשוט דה"ה לענין כבוס.

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת מועד קטן

הא דמותר לגלח בערב יו"ט הוא באבל על שאר קרובים. אבל על אביו ואמו שאסור לגלח ולספר עד שיגערו בו חבריו אפילו פגע בו הרגל לאחר שלשים אין הרגל מבטלו ואסור לספר ולגלח³⁵.

הא דרגל מבטל שבעה ושלשים, הוא רק מה שנוגע לאבלים אבל הדברים שעושים לכבוד המת אין הרגל מבטל, ולכן צריך להדליק נר כל שבעה ממתת המת, כמו שרגילים להדליק בשאר אבל, רק שלא ידליקו במקום שאוכלים שם, וכ"ש שלא ידליקו בחדר שמת שם המת שמא יבא להספידו, וביו"ט ידליקו ע"י נכרי.

וכן לענין קדימה באמירת קדיש בשבעה ושלשים אין הרגל מבטל, ויש לו דין של בן שבעה ובן שלשים בתוך שבעה ושלשים

ז. נשחל שמיני שלו להיות בשבת ערב הרגל שמותר לגלח בערב שבת

אם חל יום שמיני לאבלותו בשבת ערב הרגל, מותר לספר ולכבס ולרחוץ בע"ש אפילו קודם תפלת מנחה³⁶, ויש מתירים³⁷ לו לחזור על מקומו מיד בכניסת שבת זו, ומ"מ אסור לו ליכנס לבית המשתה בשבת זו.

ח. אבל כיון שעמדו מנחמין מאצלו מותר ברחיצה

ביום השביעי בבקר אחר התפלה יושבים האבלים זמן מה, ומנחמים אותם ואומרים להם "קומו". יש נוהגים שהמנחמים אומרים בגמר השבעה הפסוקים האלו: (ישעיהו ס פסוק כ) לא יבוא עוד שמשך וירחך לא יאסף פי יקנק יהיה לך לאור עולם ושלמו ימי אבלך (שם סו פסוק יג) פאיש אשר אמו תנחמנו פן אנכי אנחמכם ובירושלם תנחמו יש נוהגים להניח אבן במקום שישבו שם האבלים³⁸.

³⁵ שו"ע יו"ד שם ס"ד. ובאו"ח שם ס"ט. והמעם דאין הרגל מבטל אלא דיני אבלות השייכים לו ולי, לבושי שרד שם. ועיין במ"ב שם ס"ק ל"ד שכתב ואם גערו בו אף בתוך ל' מותר, ובא"ר שם כתבו ואם גערו בו ביום השלשים וצ"ע, שו"ר בשונה הלכות שם שכתב שהוא מ"ס במ"ב, וכן הוא במ"ב שנדפס מחדש.

³⁶ שו"ע שם, ובבה"ל שם.

³⁷ שע"ת שם בשם שו"ת ב"ח החדשות סי' י"ב, וכן דעת בית הלל ביו"ד שצ"ט, אך השב"י ח"א סי' צ"ה השיב על הב"ח, ודעתו לאסור חזרה למקומו וכו', ומ"מ נראה כיון דב"ח מתיר בזה שאינו אלא מנהג המורה להקל אינו שגת הוראה כמ"ש השב"י שיש לו על מה שיסמוך וכו' ע"ש

³⁸ פני ברוך כד א ב

הלכות הדרף היומי

מסכת מועד קטן

כיון שעמדו³⁹ המנחמים מהאבל, מותר בכל הדברים שהיה אסור בהם תוך שבעה משום דמקצת היום ככולו, וכן מותר להחליף בגד הקריעה אפילו באבל על אביו ואמו⁴⁰.

מי שאין לו מנחמים צריך להמתין עד שעה שרגילים המנחמים לבא בשאר ימים⁴¹, דהיינו לאחר יציאה מבית הכנסת.

חל יום השביעי בשבת שאין באים אליו לנחמו, מצד הדין היה צריך להפסיק אבלותו באותם הדברים הנחוגים גם בשבת, מיד אחר הנץ החמה, אלא מכיון שבחול נהגים להפסיק אחר התפלה הנחוגה גם בשבת להפסיק אחר התפלה. ומותר ללבוש מיד חלוק מכובס ע"י שילבשו אחר תחילה, ואם אין לו מי שילבש חלוקו, מותר ללבושו אע"פ שלא לבשו אחר תחילה⁴².

יש אומרים⁴³ דלענין תשמיש המטה אין אומרים מקצת היום ככולו. ואסור בכל היום, ויש חולקים⁴⁴.

יש אומרים דלצורך גדול אמרינן גם לגבי ליל יום השביעי מקצת הלילה ככולו⁴⁵.

³⁹ שו"ע ונו"כ יו"ד שצה א

⁴⁰ עיין במשמרת שלום אות ק— פה שהביא בשם וזל"א יר"ד הל' אבל אות ק, שהביא מקונטרס רב אחאי כתי"י דאמרינן בזה מקצת היום ככולו ע"ש, וראיתי בהגהות הג' אבד"ק בערוואן ז"ל שב' להשיג ע"ז דכיון דדין מקצת היום ככולו הוא פלוגתא דאבא שאול ורבנן, אלא דהלכה כמיקל באבל לכן פסקו כאבא שאול כדאיתא בסוגייתנו והרי מבואר לעיל כו: דבקריעה אין הלכה כיחיד במקום רבים א"כ ל"א בזה מקצת היום ככולו עכ"ל, ובד"ת הנדפס בסימן ש"מ סעיף סו בהערות שם כתב דגם המהרש"ם לא כתב זאת לענין חובת קריעה אלא לענין שלילה לאחר ז' ואיחר לאחר ל' עיי"ש.

⁴¹ רמ"א שם. וראה בד"ת שם שהביא בשם שו"ת פנ"י שחולק ע"ז והעלה דשעה בעלמא סגי, ויעו"ש שכתב דאף דבחול יש להחמיר בביתו, מ"מ בשבת [לענין שנוהג דברים שבצינעא] פשיטא דסגי בנץ החמה, אם לא שנהגו גם בשבת שמלויים את האבל לביתו, וא"כ במדינתנו יש להקל בנץ החמה ע"ש. וראה בשו"ת מנחת אלעזר ח"ב סי' כו שהתיר ללכת לטבול ביום השביעי בשבת, וליתר שאת יוכל לעשות מנין בביתו שחרית ולילך קודם קה"ת לטבול ע"ש.

⁴² פני ברוך שם ד מהגר"ז מרגלית אבילות כ"ו בשם שו"ת פנ"י, ושם כתב שמותר מיד אחר הנץ החמה, ולפי המנהג שמחמירים אחר יציאה מביהכ"נ מותר אחר יציאתם מביהכ"נ

⁴³ ט"ז או"ח תקנה ובביאורי מהרש"ל לטור שצה הובא בפרישה שם ב
⁴⁴ עיין בערוך השולחן שם ס"ג שכתב וזה נראה פשוט דכשאמרינן ביום ז' מקצת היום ככולו דמותר גם בתשמיש לאחר מקצת היום, אלא שיש חוששין בזה עמ"ז ארח ס"ם תקנ"ה וכו', אבל בס"ח וכן בתשו' מהר"ם בר"ב אוסרים בתשמישו עד הלילה ע"ש, והוא פלאי שצ"ע לתשו' תקמ"ט ועיינתי שם ומפורש ממש להיפך, דלכל מילי מקצת היום ככולו ע"ש וצ"ע

⁴⁵ בפ"ת שם סק"א שהביא בשם שו"ת הרדב"ז ח"ג סי' תקנ"ט שהכריע דלענין תלמוד תורה ותשמיש המטה דאית בהו מצוה, אית לן למפסק כדברי המקילין אבל ברחיצה וסיכה ושאר הדברים דלית בהו מצוה פסקינן כדברי המחמירים דבעו מקצת היום דוקא ולא מקצת הלילה, ומיהו צריך להמתין מלשמש בלילה יותר מעט מה שרגיל כדי שיהא נהוג גם בו מקצת אבילות ע"ש, ובחכ"א במצבת משה סעיף ו' כתב אשה שהיא אבלה וכבר עברו ו' ימים ולמחר יש לבעלה דבר נחוץ שצריך ליסע למרחקים אם מותר לשמש בליל ז', אם אמרינן מקצת לילה עולה למנין ז', והשיב כבר כ' בשו"ע דמקצת לילה אינו עולה למנין שבעה, אך מצאתי בשו"ת הרדב"ז וכו' וסיים ולפ"ז בנידון דידן בהולך לדרך דמצינו שהקילו חכמים לפקוד אפילו סמוך לוסתה כדאיתא

הלכות הדרף היומי

מסכת מועד קטן

ט. ביום שלשים דאמרינן מקצת היום ככולו

כשם שביום השביעי הדין הוא שמקצת היום ככולו, כך גם ביום השלשים⁴⁶, ולכן ביום השלשים אחר הנץ החמה⁴⁷, כלו אבלות שלשים.

י. נשחל שלישי שלו להיות ערב הרגל שאסור ברחיצה עד

הערב

אם נהג אבלות קודם הרגל והרגל מפסיק האבלות, מותר לו בערב יו"ט לכבס אבל לא ילבשנו עד הלילה, וטוב להיזהר מלכבס עד אחר חצות כדי שיהא ניכר שמפני הרגל הוא מכבס⁴⁸, וי"א⁴⁹ שאסור לכבס עד סמוך לערב.

לרחוץ אסור עד הלילה אפילו בצונן⁵⁰, ויש מתירים לרחוץ אפילו בחמין אחר שהתפלל מנחה סמוך לחשכה, וכן נוהגים⁵¹, אבל שאר דיני אבל כגון ישיבת קרקע וחליצת מנעל נוהג עד שתחשך⁵², חוץ מערב פסח שמותר אחר חצות, דהוי כיו"ט לכל דבר⁵³.

בש"ע סי' קפ"ד, אפשר דיש לסמוך עכ"פ בענין זה על הרדב"ז ובשד"ח אבילות אות כ"ה ובכל זאת דעת הענייה נוטה דיש להקל לעת הצורך ושעת הדחק משום מצות פו"ר, והכל לפי מה שהוא אדם ויהיו מעשיו לשם שמים וכו' ע"ש.

⁴⁶ שו"ע ונו"כ שם שצ"ח א

⁴⁷ ואינו כיום השביעי שצריך לחכות למנחמים משא"כ ביום השלושים שאין מנחמים. ש"ך שם א

⁴⁸ שו"ע שם ס"ה, ובאו"ח סי' תקמ"ח ס"י. והטעם דמותר לכבס ביום, כיון דבלילה א"א לו לכבס מפני יו"ט התירו לו ביום מפני הרגל, מ"ב שם ס"ק ל"ו.

⁴⁹ מ"ב שם לו

⁵⁰ שו"ע שם וכתב במ"ב ס"ק ל"ח ר"ל אפילו בצונן, דהא אפשר לרחוץ בלילה בצונן, ובחזו"מ מותר אפילו בחמין, דהא בטל ממנו גזירת שבעה.

⁵¹ רמ"א יו"ד שם ובאו"ח שם כתב ולדידן דנוהגים איסור רחיצה כל ל' אסור לרחוץ, דהא הרגל לא בטל ממנו רק גזירת שבעה, וה"ה לענין כבוס במקום שנוהגים איסור כבוס כל ל', ועיין במ"ב שם ס"ק מ"ב שכתב ומ"מ המנהג להקל בזה כמש"ב הרמ"א ביו"ד סי' שצ"ט ס"ה, ויש מאחרונים שסוברים דאין להקל לרחוץ בחמין רק בצונן. [ומ"מ בחזו"מ בודאי יש לסמוך להקל] ואפילו לדעת המקילין בחמין הוא דוקא בעיו"מ, וכן בחזו"מ משום כבוד הרגל, אבל אחר הרגל אסור ברחיצה וכיבוס עד שלשים שהרי הרגל לא ביטל ממנו גזירת שלשים, ועיין הגהות אמרי ברוך סי' שצ"ט עכ"ל.

⁵² מ"ב שם ס"ק ל"ט, ועיין בסק"מ שכתב בשם ישועות יעקב שסמוך לחשיכה שהוא ביה"ש. ואפשר דאף בזמן תוס' יו"ט אינו נוהג, ועיין בב"ח סי' רס"א דזמן קבלת שבת חל שתי שעות סמוך לערב. ובשע"צ שם כתב ובא"ר הביא בשם ראב"ן דמיקל גם בשאר דיני אבלות מן המנחה ולמעלה. וכן משמע מדברי הש"ך ס"ק י"ד שכתב על הדין שמותר לכבס דכבר בטל ממנו גזרת ז', משמע דמומן היתר כיבוס כבר בטלו גזירת ז'.
⁵³ חכ"א כלל קס"ט סי"ג וכמו שב' בהדיא בר"מ בשם התשב"ץ, וסיים שם שראוי לסמוך עליו.

הלכות הדרף היומי

מסכת מועד קטן

מי שמת לו מת בע"ש ושבת הוא ערב יו"ט, יש מתירים לרחוץ בערב שבת סמוך לחשיכה בחמין לכבוד הרגל⁵⁴, ויש מתירים לרחוץ רק בצונן, והרוצה לסמוך להקל אין מוחזן בידו.

⁵⁴ תה"ד סי' רפ"ז והעתיקו הש"ך שם ס"ק מ"ז והמ"א באו"ח שם ס"ק מ"ו דמותר אף בחמין, ובביה"ל שם כתב ועיין בא"ר שהשיג עליהם דהא כתב שם בד"מ דהמנהג בזה להחמיר, ועיין בפמ"ג שמסתפק ג"כ דאף דאנו מקילין בערב הרגל גופא משום כבוד הרגל, אין ראיה מזה להקל גם בע"ש מטעם זה. וכן בחוכמ"א נוטה להחמיר בזה אמנם בדה"ח בהלכות אבלות, וכן בנו"ב מ"ק חיו"ד סי' צ"ט העתיקו דברי התה"ד להלכה, היוצא מכל זה שהרוצה לסמוך להקל בודאי אין מוחזן בידו, אחרי שהש"ך והמ"א ודה"ח העתיקו דברי תה"ד להלכה, והשגת הא"ר הוא רק ממנהגא שכתב שם הד"מ דנוהגין להחמיר. פני ברוך עמ' רצד בפני החיים יח

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>